

Beskæftigelsesministeren

Holmens Kanal 20
1060 København K

København den 10.09.24

Svar på høring af anbefalinger fra Ekspertgruppe for fremtidens beskæftigelsesindsats

Til beskæftigelsesministeren Ane Halsboe-Jørgensen

Hermed fremsendes fonden Incitas kommentarer til anbefalingerne fra Ekspertgruppe for fremtidens beskæftigelsesindsats til, hvordan et nyt beskæftigelsessystem kan se ud, som blev offentliggjort juni 2024. Incita er en erhvervsdrivende fond, der siden 1966 har støttet ledige med betydelige udfordringer i at komme ind eller tilbage på arbejdsmarkedet. Siden 2022 har Center for Autisme været en del af fonden Incita.

Incita hilser velkommen, at ministeren har taget initiativ til en kortlægning og nytænkning af beskæftigelsesindsatsen i Danmark. Incita ser dog med bekymring på den store milliard-besparelse, som er den grundlæggende præmis for ekspertgruppens anbefalinger. Incita frygter, at en milliardbesparelse her og nu på beskæftigelsesområdet vil få konsekvenser, der rækker langt ind i fremtiden i form af et stigende antal marginaliserede borgere langt væk fra arbejdsmarkedet, fordi de ikke fik en beskæftigelsesrettet indsats i tide. Vi ved, at denne marginalisering af borgere udenfor arbejdsmarkedet har betydning for børn/efterkommere, som også vil få vanskeligt ved at finde fodfæste på arbejdsmarkedet og i uddannelsessystemet. Således vil den social slagside følge familier, og vi vil på sigt få en endnu større gruppe på overførselsindkomst (se fx analyse fra STAR maj 2023 "Flasket op med job": <https://www.jobindsats.dk/media/rkzluaj3/analyse-flasket-op-med-job.pdf>). Der er desuden meget, der tyder på, at den manglende tilknytning til arbejdsmarkedet har en negativ effekt ift. andre områder. Således har ledige flere kontakter til sundhedssystemet mv end borgere i arbejde, hvorfor en manglende indsats ift. at hjælpe ledige langt fra arbejdsmarkedet ind på arbejdsmarkedet, vil give øgede udgifter i bl.a. sundhedsvæsenet.

Incitas høringssvar er struktureret så det følger kategorierne for Ekspertgruppes anbefalinger.

1. Få målgrupper og særregler

Incita hilser velkommen at målgrupper og særregler forenkles.

Det skal dog bemærkes, at en "målgruppe" sjældent beskriver den enkelte borgers samlede situation og derfor ikke altid giver et retvisende billede af "hvad der skal til". Incita foreslår, at der i stedet for "målgrupper" arbejdes med "målsætninger" – altså at en borger kategoriseres efter målsætning (hvilken indsats er relevant, hvilket mål stræbes der efter). Et eksempel på en målgruppe, der ikke giver et retvisende billede er den gruppe, der i dag benævnte "jobparate kontanthjælpsmodtagere". Denne målgruppe er stort set svarende til gruppen af "ledige dagpengemodtagere" – blot ikke medlem af en A-kasse eller har ikke optjent ret til dagpenge. En kategorisering efter "målsætning"/indsats ville betyde at

denne gruppe blev håndteret på samme vis som gruppen af dagpengemodtagere, hvilket ville være mere retvisende.

2. Individuelt tilrettelagt indsats for borgerne

Incita ser en risiko for, at de svageste ledige bliver taberne. Incita frygter, at den aktive beskæftigelsesindsats bliver sparret væk i økonomiske trængte kommuner, når "ret til indsats" skiftes ud med "Sagsbehandlere i kommunerne og a-kasserne får større frihed til at bruge deres faglighed og sunde fornuft i vurderingen af, hvornår en borger skal have en indsats". Incita har en bekymring for, at gruppen af ledige langt fra arbejdsmarkedet vil blive tabt på varig offentlig forsørgelse, hvis kommunerne kan begrænse indsatsen for denne gruppe til en jobhjælpsindsats med kun én årlig kontakt og intet krav om aktivt tilbud. Incita frygter, at den større frihed vil gå ud over de ledige borgere med færrest ressourcer, der dårligst er i stand til at tale egen sag og forlange en indsats. Målgruppen, vi arbejder med, står typiske med mange udfordringer i dagligdagen (psykiske, sociale, fysiske, misbrug, hjemløshed m.m.), vi ser mange med lav grad af tillid til "systemet" (hvilket betyder, at man nødtigt, på eget initiativ tager fat i kommunen) og generelt manglende handlekraft og selvmotivation ift. selvstændigt at handle på at ændre forhold i eget liv. Incita frygter en marginalisering, hvor mennesker langt fra arbejdsmarkedet fastholdes i ledighed og derved får endnu sværere ved at opnå tilknytning til fællesskabet på arbejdsmarkedet.

Incita ser med bekymring på tiltag, der sætter individuelt skøn før "ret og pligt". Incita arbejder flere steder i landet med unge med udtalte udfordringer; unge med diverse varige udfordringer for deres funktionsevne fx unge med autisme, unge med alvorlig psykisk sygdom, unge med nedsatte kognitive funktionsevne og bekymringen er, at disse unge bliver overladt for meget til sig selv. Det vil fx være problematisk at reducere antallet af samtaler (ret og pligt), idet vi her har at gøre med en ungegruppe hvis funktionsniveau hurtigt reduceres, hvis de ikke holdes støttende i gang. Det er samtidig en gruppe, der ikke vil være udfarende og opsøgende ift. at få hjælp til at finde arbejdspladser, hvor de kan indgå. Typisk vil disse unge trække sig tilbage og marginaliseres.

Incita har desuden en særlig bekymring vedrørende unge, der har afsluttet en stu-uddannelse og efterfølgende skal deltage i arbejdsevneafklaring. Disse unge kommer fra et 3årigt uddannelsesforløb, hvor de i 3 år har haft massiv støtte og derved opnået kompetencer, som de risikerer at aflære, hvis der ikke er meget tæt kontinuerlig opfølgning til dem efter endt stu.

Endelig mener Incita, at der mangler fokus på ordinær uddannelse for den gruppe af borgere, der har en arbejdsevne, der matcher et fleksjob. Incita foreslår, at der etableres en uddannelsesordning til de borgere der ikke kan studere på fuld tid og på ordinære vilkår. Disse borgere vil kunne blive løftet til faglærte fleksjobbere fremfor ufaglærte fleksjobbere, hvis de fx kan tage en SOSU-uddannelse eller pædagoguddannelse på nedsat tid og over flere år end den normerede tid (med ret til SU), og derved opnår de at kunne få en mere stabil fremtid på arbejdsmarkedet. Hvis det centralt fastsatte fokus på uddannelse til unge i kontanthjælpsystemet afskaffes, risikerer vi som samfund at få en stor gruppe af unge i ufaglærte job, hvilket betyder, at de dels risikere nemt at miste tilknytningen til arbejdsmarkedet igen og dels risikerer at blive tidligt nedslidte, fysisk og psykisk.

3. Værdigt sanktionssystem i balance:

Incita hilser et værdigt sanktionssystem i balance velkomment. At rettigheder og pligter følges ad, er centralt for en effektiv og værdig beskæftigelsesindsats. Incita anbefaler, på baggrund af mange års praktikererfaring, at der kommunikeres mere tydeligt omkring netop rettigheder og pligter. Incita oplever jævnligt, at borgere ikke til fulde forstår, hvordan "systemet hænger sammen" ift. ret, pligt, muligheder og konsekvenser. Fx oplever vi, at nogle borgere bliver forvirrede over de breve, de modtager fra kommunen, idet de ganske enkelt ikke forstår, hvad der står i brevene.

4. Nedlæggelse af jobcentre og fri organisering

At give kommunerne mere frihed til at organisere beskæftigelsesindsatsen for at sikre borgerne en mere helhedsorienterede indsats, kan godt give mening. Incita arbejder med nogle af de mest udsatte og udfordrede borgere, der ofte har forløb og indsatser på tværs af forvaltninger/resort i kommunen. Vi oplever, at for at skabe succes for borgeren indenfor beskæftigelse, kræver det ofte en helhedsorienteret indsats dvs. samarbejde med mange instanser udover beskæftigelsesområdet. Det er generelt oplevelsen, at borgerne har brug for hjælp til at navigere i systemet, når de har parallelle forløb med forskellige forvaltninger samtidig. For de mest ressourcetsvage borgere kan det være en fordel, hvis der kommer mere fokus på den sociale- eller sundhedsmæssige indsats i vejen henimod arbejdsmarkedet. Det vil ligeledes være hensigtsmæssigt at borgerne (med behov for indsatser i flere forvaltninger/resort) tildeles en koordinerende sagsbehandler, som støtter den enkelte borger i at navigere mellem forskellige forvaltninger, sundhedssystemet m.v.

5. Mere plads til a-kasser og private leverandører

Incita savner mere fokus på ikke-kommunale aktører og civilsamfund. Kommuner og A-kasser fylder mest i anbefalingerne, idet det anbefales, at indsatsen fortsat er forankret i kommunerne og A-kasserne skal beholde ansvaret for dagpengemodtagerne og have et større ansvar ifm. indsatsen for sygemeldte. Private leverandører kan så byde ind på de nationale udbud på digitale tilbud og værktøjer. Incita finder det problematisk, at private leverandører overhovedet ikke nævnes som en del af den beskæftigelsesfaglige løsning. Argumentet herfor er, at det ikke kan dokumenteres at private aktører er bedre og billigere end det offentlige. Hertil må det understreges, at der heller ikke findes entydig evidens for at beskæftigelsesopgaverne løses bedst og billigst af kommuner og A-kasser. Derudover skal det nævnes, at den undersøgelse, der refereres til i ekspertgruppens anbefalinger, vedrører de tidligere statslige udbud, her bør det nævnes at disse udbud udelukkende vedrørte jobklare borgere (primært dagpengemodtagere), hvorfor det ikke vil være relevant at overføre konklusioner herfra til andre målgrupper.

Helt overordnet finder Incita det problematisk at valg af leverandør/operatør skal afhænge af organisationsform og ikke af performance og pris. Incita anbefaler, at der arbejdes på skabe en incitamentsstruktur der understøtter valg af den leverandør/operatør (kommune, A-kasse, ikke-kommunal leverandør) der skaber den bedste kvalitet til prisen. Forudsætningen herfor er transparens ift. opgaveløsning og økonomi på tværs af organisationstyper. I den forbindelse er det vigtigt at tage højde for input, når der måles på outcome, dvs. tages højde for hvilken målgruppe hhv. kommuner, A-kasser og private leverandører arbejder med.

Incita anbefaler, at der arbejdes på at skabe national transparens vedrørende omkostningsniveau og resultater for alle – kommuner, A-kasser, ikke-kommunale aktører, så det bliver muligt at benchmarke og dermed muligt for den offentlige indkøber at foretage et valg af aktør på oplyst grundlag. Incita anbefaler samtidig, at en statslige enhed fører tilsyn med kommunernes performance på beskæftigelsesområdet (som det også ses i anbefaling 6: resultatstyring) og at det får konsekvenser ikke at nå sine målsætninger. Dette for at sikre borgerens retssikkerhed ift. at få tilbudt den mest jobeffektive løsning/bedste beskæftigelsesindsats til prisen – uanset hvilken kommune man er bosiddende i.

Incita gør endelig opmærksom på, at ikke alle grupper af ledige vil kunne profitere af digitale jobsøgningsløsninger. I Incita er vi specialiserede i indsatser for borgere, der typisk har brug for en håndholdt indsats; borgere, der ofte ikke taler ret meget dansk og er digitale analfabeter. Denne gruppe vil ikke have gavn af et digitalt jobsøgningstilbud, men vil bare blive mere marginaliseret, hvis indsatsen rykkes hertil. For mange af Incitas borgere er fremmødet hos os en af få begivenheder i løbet af en uge, hvor de faktisk mødes fysisk med andre mennesker. Derudover er det vores erfaring, at gruppeaktiviteter er et rigtigt godt redskab til at skabe energi og motivation hos mere udsatte borgere, der måske ikke har det største private netværk eller det mest konstruktive private netværk. Det skal understreges at de ikke - kommunale leverandører, der arbejder med borgere længere væk fra arbejdsmarkedet, typisk har særkompetencer ift. målgrupperne (fx ift. borgere, der ikke taler dansk/engelsk, borgere udfordret med vanskelige udviklingsforstyrrelser som fx autisme og/eller borgere som kræver en særlig tværfaglig indsats, som kommunerne ikke selv har mulighed for at iværksætte).

6. Fra proceskrav til resultatstyring

Incita hilser et skift fra proceskrav til resultatstyring velkommen. Det giver god mening at kommunerne i højere grad skal styres efter overordnede mål og formål samt de resultater, de skaber. Det giver god mening at indføre en ny model for opfølgning overfor kommunerne og a-kasserne med fokus på resultater.

Afslutningsvis takker Incita ministeren for muligheden for at afgive høringssvar. Såfremt, I har spørgsmål eller ønsker uddybning, tag endelig fat i os.

Med venlig hilsen

Incita & Center for Autisme

Christina Grøntved

adm. Direktør

Mobil: +45 4078 8284 & e-mail: cgr@incita.dk